

Sygn. akt IV U 260/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 sierpnia 2015r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 24 sierpnia 2015r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania T. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 21 stycznia 2015r. znak: ENM/25/052026865

o emeryturę

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy T. C. prawo do emerytury od dnia 1 grudnia 2014r.;

II. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 260/15

UZASADNIENIE

Skarżący T. C. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 21 stycznia 2015r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury. Skarżący podniósł, że legitymuje się ogólnym stażem pracy w wymiarze 25 lat oraz 15 lat pracy w warunkach szkodliwych, na dowód czego wniósł o dopuszczenie dowodu z zeznań wskazanych świadków.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu, wskazując m.in. na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie Dz.U. z 2015r., poz. 748; dalej: ustawa emerytalna) oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zmianami; dalej także: rozporządzenie RM z 1983r.). Podniesiono, że wprawdzie wnioskodawca osiągnął wiek emerytalny, złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa i wykazał na dzień 1 stycznia 1999r. staż 15 lat pracy w warunkach szczególnych, jednak nie wykazał na ten dzień stażu ogólnego pracy wynoszącego 25 lat. Wskazano, że ogólny staż skarżący wykazał w ilości 22 lat, 11 miesięcy i 15 dni, przy czym pozwany nie uwzględnił do okresów składkowych i nieskładkowych okresu zatrudnienia od 1 do 2 stycznia 1978r. w (...) w E. z uwagi na brak dowodów na potwierdzenie w tym zakresie, a nadto okresu od 21 lutego 1978r. do 26 marca 1982r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w R. ze względu na brak dokumentacji potwierdzającej ilość przeprowadzonych dni w charakterze członka.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) 2014r. ukończył 60 lat.

(bezsporne)

W okresach od dnia 24 sierpnia 1970r. do 22 kwietnia 1974r. oraz od dnia 17 kwietnia 1976r. do dnia 19 stycznia 1977r., po ukończeniu 16 roku życia pracował w gospodarstwie rolnym rodziców.

(bezsporne, ponadto oświadczenie k. 48, zeznania świadków k.49-50)

W dniach od 23 kwietnia 1974r. do 16 kwietnia 1976r. wnioskodawca odbył zasadniczą służbę wojskową.

(bezsporne, ponadto książeczka wojskowa – akta ZUS – plik kapitału początkowego)

W okresach od dnia 20 stycznia 1977r. do dnia 31 grudnia 1977r. oraz od dnia 14 grudnia 1984r. do dnia 31 grudnia 1998r. (ostatecznie do dnia 30 czerwca 1999r.) pracował w (...) w E. z/s w N. jako traktorzysta.

(bezsporne: ponadto zaświadczenie k. 42, świadectwo pracy k. 43-44, 53-54 akt ZUS – plik emerytalny, świadectwo pracy z dn. 30.06.1999r. – akta ZUS – plik kapitału początkowego)

W dniach od 21 lutego 1978r. do 26 marca 1982r. był zatrudniony jako członek w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w R. i wykonywał obowiązki pracownicze w charakterze traktorzysty i kierowcy samochodu ciężarowego, w pełnym wymiarze czasu pracy.

(dowód: dokumenty w postaci list płac znajdujące się w aktach osobowych koperta k. 17 a.s., świadectwo pracy k. 7 akt ZUS – plik emerytalny oraz zeznania skarżącego z rozprawy w dniu 24 sierpnia 2015r., również z jego wyjaśnieniami z wcześniejszych rozpraw, zeznania świadków T. S. i W. W. z rozprawy w dniu 27 kwietnia 2015r., W. K. z rozprawy w dniu 20 maja 2015r., E. K. z rozprawy w dniu 24 czerwca 2014r. i K. M. (1) z rozprawy w dniu 24 sierpnia 2015r.)

Następnie podjął zatrudnienia w (...) w E., gdzie był zatrudniony od 16 kwietnia 1982r. do 3 listopada 1983r., jako przewoźnik promowy.

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy k. 46 akt ZUS – plik emerytalny, świadectwo pracy z dn. 16.02.2006r. – akta ZUS – plik kapitału początkowego)

Wnioskodawca nie miał innych okresów ubezpieczenia przed 1999r.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie zasługiwało na uwzględnienie, przy czym trzeba zaznaczyć, że dopiero w świetle okoliczności ustalonych w toku procesu.

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić podstawę materialnoprawną wniosku skarżącego, co pozwoli na wskazanie i omówienie okoliczności spornych, istotnych dla rozstrzygnięcia. Z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a więc w dniu 1 stycznia 1999r., osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie na dochody budżetu państwa środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym,

za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Skarżący niewątpliwie spełnia kryterium dotyczące wymaganego wieku i tego, że złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa, a nadto legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999r. stażem przynajmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Spór dotyczył ostatecznie tylko sumy okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1 stycznia 1999r. w łącznym wymiarze 25 lat.

Wobec tego należy wyjaśnić, że spór ograniczał się w istocie do zatrudnienia skarżącego jako członka w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w R., przy czym okres brakujący do 25 lat na dzień 1 stycznia 1999r., który ewentualnie należałoby uzupełnić spornym okresem, wynosił ostatecznie 2 lata i 15 dni. Rozważań w tym zakresie należało dokonać z uwzględnieniem treści art. 6 ust. 2 pkt 12 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym okresami ubezpieczenia są przypadające przed dniem 15 listopada 1991r. okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne lub za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych i w innych spółdzielniach zrzeszonych w (...) Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, w zespołowych gospodarstwach rolnych spółdzielni kółek rolniczych zrzeszonych w Krajowym Związku (...) oraz pracy na rzecz tych spółdzielni:

a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,

b) przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tego tytułu.

W spornym okresie warunki podlegania ubezpieczeniu społecznemu członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych regulowały przepisy dekretu z dnia 4 marca 1976r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 76, poz.10 z 1976r. ze zm. oraz tekst jedn. z 1983, Nr 27, poz. 135). Z treści przepisu art. 1 w zw. z art. 2 pkt 3 dekretu wynika, że każdy członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej, który wykonywał pracę na jej rzecz, wykonywał pracę objętą obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 6 ust. 2 pkt 12 ustawy emerytalnej. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012r. (vide sprawa II UK 255/11, LEX nr 1227191), objęcie pracy członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych ubezpieczeniem społecznym nie było zastrzeżone innymi warunkami, lecz jednocześnie samo podleganie obowiązkowi ubezpieczenia należy uznać za niewystarczające do zaliczenia okresu ubezpieczenia z tytułu pracy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej do okresów składkowych. Zdaniem Sądu Najwyższego, uwzględniając kontekst systemowy ubezpieczeń społecznych sprzed reformy w 1991r., trzeba stwierdzić, że wymiar świadczonej pracy miał również wpływ na podleganie ubezpieczeniu społecznemu i wprowadzona w art. 4 dekretu zasada ustalania okresu pracy w spółdzielni wymaganego do uzyskania świadczeń przez uznawanie za dzień pracy 8 godzin pracy, za miesiąc 20 dni i za rok pracy rok obrachunkowy, w którym mężczyzna przepracował w spółdzielni co najmniej 240 dni lub odpowiednio 18 dni w miesiącu i 220 dni w roku, gdy użytkował działkę przyzagrodową lub dostarczał spółdzielni produkty rolne wytworzone w prowadzonym przez siebie gospodarstwie rolnym, poza członkowstwem w spółdzielni, decydowała o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu. W sytuacji skarżącego niewątpliwym było, że skarżący nie użytkował działki przyzagrodowej, ani nie dostarczał spółdzielni produktów rolnych wytworzonych w prowadzonym przez siebie gospodarstwie rolnym.

W trakcie postępowania odwoławczego wprawdzie nie udało się uzyskać akt osobowych skarżącego z Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w R., które obrazowałyby cały przebieg zatrudnienia, jednak w ocenie Sądu wystarczające okazały się zebrane w tej kwestii dokumenty w związku zeznaniami skarżącego oraz zeznaniami

świadków. Stanowiły one dostateczną podstawę do przyjęcia, że skarżący pracował w (...) w R. przynajmniej w okresie 2 lat i 15 dni, wyliczonego zgodnie z art. 4 dekretu wskazanego powyżej. W ocenie Sądu w sprawie praktycznie bezspornym był fakt wykonywania pracy przez skarżącego w spornym okresie na rzecz (...). Zdaniem Sądu nie ujawniły się żadne podstawy do tego, aby uznać za niewiarygodne zeznania skarżącego łącznie z jego wyjaśnieniami oraz zeznania świadków przesłuchanych w trakcie postępowania odwoławczego, zgodnie z którymi skarżący pracował w tym okresie jako traktorzysta i kierowca samochodu ciężarowego przynajmniej 8 godzin dziennie. Niemniej przy rozważaniu ewentualnego uwzględnienia pracy skarżącego w (...) w R. do ogólnego stażu pracy istotnym było ustalenie, czy skarżący w tym okresie w danym roku przepracowywał 240 dni, stanowiących rok obrachunkowy. W tym zakresie szczególne znaczenie dowodowe miały listy płac, pomimo pewnych braków, za lata 1978r. i 1979r. (koperta k.17 a.s.), a także zeznania świadka K. M. (1) z rozprawy w dniu 24 sierpnia 2015r. Wprawdzie odnośnie roku 1978r. w aktach osobowych znajdują się listy płac jedynie za miesiące od lutego do lipca oraz za październik i to w dodatku bez wskazania ilości przepracowanych dniówek przez skarżącego, niemniej jednak z listy dotyczącej wyrównania dniówek za ten rok wynika, że skarżący w 1978r. przepracował 240 dniówek, czyli tyle, ile wynosiło minimum dla roku obrachunkowego, i to nawet mimo to, że pracował w (...) dopiero od lutego 1978r. Z kolei z list płac dotyczących 1979r. wynika, że skarżący w tym roku wypracował 267,40 dniówek w samych tylko miesiącach, dla których prowadzono szczegółową ewidencję (styczeń 14,78, luty 23,14, maj 31,68, czerwiec 23,18, sierpień 41,41, wrzesień 28,62, październik 58,06, listopad 44,03), pomimo braku list za kwiecień, lipiec i grudzień oraz niewskazania ilości dniówek na liście za marzec. Zatem z list płac wynikało, że skarżący w 1978 roku, od 21 lutego, przepracował 240 dniówek, stanowiących rok obrachunkowy, co oznaczało, iż wnioskodawca w stosunku miesięcznym przepracował znacznie ponad 20 dniówek. Z kolei skoro wiadomo, że w 1979r. skarżący wypracował w ciągu ośmiu miesięcy 267,40 dniówek, oczywistym było, iż w ciągu całego roku przepracował przynajmniej wymagane 240 dniówek. Wobec tego już na tej podstawie można było zaliczyć skarżącemu do ogólnego stażu pracy okres pracy w (...) od dnia 21 lutego 1978r. do dnia 31 grudnia 1979r. W takiej sytuacji wnioskodawcy do wykazania 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1 stycznia 1999r. brakowało 2 miesiące i 5 dni. W tej kwestii Sąd oparł się przede wszystkim na zeznaniach świadka K. M. (1), który od 1 lipca 1977r. do 30 czerwca 1981r. był sekretarzem technicznym w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w R. i zajmował się prowadzeniem akt pracowników, w których wskazał, że skarżący w każdym roku przepracował wymaganą liczbę dniówek i były za niego opłacane składki ubezpieczeniowe. Do tego świadek wskazał, że w przypadku gdyby wnioskodawca nie wypracował minimum dniówek obrachunkowych, nie uzyskałby prawa do urlopu, a tak nie było. W okresie zatrudnienia świadka w (...) zdarzyło się tylko raz, iż pracownik nie spełnił tego wymogu, ale nie był to skarżący. Wobec tego w ocenie Sądu na podstawie list płac z 1978r. i 1979r. i zeznań tego świadka, potwierdzonych zeznaniami pozostałych świadków odnośnie stale dużego obciążenia wnioskodawcy pracą, zachodziły podstawy do uznania, że po 31 grudnia 1979r. do 30 czerwca 1981r., czyli do daty końcowej zatrudnienia świadka K. M., skarżący niewątpliwie przepracował przynajmniej 2 miesiące i 5 dni w rozumieniu art. 4 powołanego wyżej dekretu. Stwierdzony w ten sposób staż ogólny wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999r. niewątpliwie przekracza więc wymagane 25 lat.

Zaznaczyć trzeba, że przy rozpoznaniu sprawy Sąd miał na uwadze stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym, w stosunku do członków rolniczej spółdzielni produkcyjnej istotne dla zaliczenia roku pracy do okresu zatrudnienia wymaganego do uzyskania renty inwalidzkiej lub emerytury jest przepracowanie w tym roku wymaganej ilości dniówek obrachunkowych, a nie faktyczny okres pozostawania w ubezpieczeniu (vide. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 1979 r., II UR 7/79, Nowe Prawo 1981 nr 6, s. 87, z dnia 12 maja 1999 r., II UKN 624/98, OSNAPiUS 2000 Nr 14, poz. 556 i z dnia 1 września 2010 r., II UK 80/10, niepublikowany). W tym kontekście niezrozumiałym jest stanowisko pozwanego organu rentowego wyrażone w piśmie z dnia 12 czerwca 2015r. (k.69 a.s.), w którym podnosi się, że w listach płac, omówionych we wcześniejszych rozważaniach, nie podano liczby dni, a jedynie dniówki obrachunkowe, wobec czego nie można stwierdzić, czy skarżący w spornym okresie pracował przez 8 godzin dziennie. Sąd zaznacza, iż kwalifikacja okresów ubezpieczenia według zasad określonych w art. 6 ustawy emerytalnej, przebytych przed 1 stycznia 1999r., musiała być dokonana na podstawie przepisów obowiązujących w okresie zatrudnienia skarżącego w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w R., czyli dekretu z dnia 4 marca 1976r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin. Wynika to ze specyficznego charakteru pracy w spółdzielniach rolniczych oraz faktu, iż kwestie te nie są szczegółowo uregulowane przepisami

ustawy emerytalnej. Mając na uwadze, że w poszczególnych okresach roku kalendarzowego obciążenie spółdzielców i ich domowników pracą układało się bardzo różnorodnie, na gruncie prawa do świadczeń dla członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych zastosowano fikcję prawną, gdzie za 1 dzień pracy przyjmowało się dniówkę obrachunkową. System ten stosowany był zresztą tylko do okresów pracy w spółdzielni przypadających po dniu 1 lipca 1962r., kiedy wprowadzono nową ewidencję, odpowiadającą potrzebom emerytalnym. Wyznacznikiem pracy w spółdzielni nie był dzień pracy, ale szczególny miernik nakładu pracy, którym była dniówka obrachunkowa (dniówka inwentarzowa, także złoty obrachunkowy), a czasem stawki wynagrodzenia za poszczególne roboty.

W takim stanie rzeczy w przedmiotowej sprawie istotą była możliwość ustalenia ilości przepracowanych dniówek obrachunkowych przez skarżącego, która w ocenie Sądu zachodziła na podstawie zebranego materiału dowodowego w przedstawionym powyżej zakresie. Tak więc na podstawie list płac, chociaż niekompletnych, można było ustalić że wnioskodawca w ciągu roku 1978r. wypracował 240 dniówki, a w 1979r. 267,40 dniówki. Mając na uwadze tę okoliczność w świetle zeznań świadków, w szczególności K. M. (1), Sąd zważył, że w kolejnym okresie pracy skarżącego w (...) w R. wypracował on do dnia 30 czerwca 1981r. (daty końcowej zatrudnienia tego świadka) przynajmniej wymagane dodatkowo 2 miesiące i 5 dni, co łącznie daje 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1 stycznia 1999r. Dodatkowo można wskazać, że skarżący nie kwestionował nieuwzględnionego przez pozwanego okresu od 1 do 2 stycznia 1978r. z tytułu zatrudnienia w (...) z/s w N. i nie domagał się uwzględnienia tego okresu do stażu pracy.

Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że udowodnienie przez wnioskodawcę dopiero na etapie postępowania sądowego, iż zachodzą wszystkie przesłanki przyznania mu wnioskowanej emerytury, skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc i przyznaniem prawa do tejże emerytury od dnia 1 grudnia 2014r. (pierwszego dnia miesiąca dnia złożenia wniosku o przyznanie emerytury – art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej; pkt I. wyroku) oraz stwierdzeniem na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt II. wyroku).